

Czékus Géza

A TANÍTÓKÉPZÉS JÖVŐKÉPE

Primary school teacher training: a vision of the future

Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara 2008. szeptember 18–20-a között megrendezte második nemzetközi tudományos konferenciáját. Az összejövetel ünnepélyességét növelte az a tény is, hogy Szabadkán a magyar nyelvű tanítóképzés 2008-ban volt 230 éves. A háromnapos rendezvényen a 38 hazai előadón kívül 21 anyaországi, 15 horvátországi, két szlovén és egy szlovákiai kutató is részt vett.

A konferencia megnyitójára szeptember 18-án került sor. A jelenlévőket elsőnek a Kar dékánja, Káich Katalin, a programbizottság elnöke üdvözölte. Köszöntőjében szólt a Kar új programjának jelentőségéről, a fiatal munkatársaknak az oktatásban betöltött szerepéről. Egyértelművé vált a múlt, a jelen és a jövő szoros, egymást feltételező összefonódása. Ebben a folyamatban a tradíciónak jelentős és meghatározó szerepe van mind a jelen, mind pedig a jövő alakulástörténetét illetően.

A délután folyamán három plenáris előadásra került sor. Jókai Anna író számtalan saját példáját felhozva a pedagógus felelősségét hangsúlyozta. Ambrus András (ELTE) a matematika tanításának néhány fontos tendenciájáról értekezett. A harmadik előadás keretében az eszéki Tanítóképző Kar tanárai, Andjelka Peko és Vesnica Mlinarević számoltak be kutatási eredményeikről, a tanítót, mint az oktatásban tapasztalható változások fő mozgatóját mutatták be.

A konferencia második napján szekciókban folyt a munka. Nyolc szakosztályban (I. Módszertanok, II. A tanulók tanítása és felzárkóztatása, III. Kutatási eredmények, IV. Fiatal kutatók, V. Oktatástechnológia; informatika, VI. A tanítók továbbképzése, VII. Oktatáspolitikai, VIII. A tanító kompetenciája) 51 előadás hangzott el.

A legtöbb dolgozat didaktikai-módszertani kérdéseket vetett fel. A viták folyamán egy-egy problémát különböző profilú szakemberek más-más megközelítésben elemeztek. Dragana Francisković az irodalmi szemelvények feldolgozásával foglalkozott. Hasonló problémát taglalt Kristina Riman (Horvátország) is. A matematikatanítás témáját Stanić Miljenko (Horvátország) és Gordana Stankov (Magyarország) vetette fel. A természettudományok tanításához Željko Popović (Horvátország) adott javaslatokat. Božana Tomić, Nadežda Rodić és Jelena Zorić az ökológiai tudat kialakítására hívták fel a figyelmet. Szó volt a hazánkban csak csírájában gyakorolt projekt-módszer alkalmazásáról is. A kö-

zeljövőben „felfuttatott” módszerré kellene, hogy váljon – legalábbis indokolt lenne már a kisiskolás kortól projektekben, holisztikusan gondolkodni. Czékus Géza az iskolán kívüli oktatás fontosságára figyelmeztetett. Egyes tantárgyak jellegüknél, tartalmuknál fogva eleve megkövetelik, hogy a tanító kimozduljon, pontosabban minél kevesebbet tartózkodjon a tanteremben. A helyszíntől függ az oktatás szervezése, ritmusa, hatékonysága, gazdaságossága és eredményessége is. Ez indokolja azt a jogos elvárást, hogy minden tanító legyen tisztában azzal, milyen szerepet tölt be az oktatás helyszíne az oktató-nevelő munkában, és éljen a különböző környezetek adta lehetőségekkel. Buzási Marganity Mária a műalkotások általi kommunikáció lehetőségeiről tájékoztatott: modern világunkban a legtöbb információ vizuális, és a tömegkommunikáció valamely csatornája által terjed. A vizuális kultúra fontosságát, komplexitását ma már senki sem vonja kétségbe. Ezért elengedhetetlen az oktatásban való szemléletváltás és a tanulók vizuális, valamint média-írástudásának hatékony fejlesztése, mert csak általuk válhatnak az információk tudatos felhasználóivá. Marija Riman (Horvátország) a zenekultúra tanításában megfigyelhető pozitív változásokat ismertette. A tanítóképzés kulcsfontosságú tevékenységét, a gyakorlati oktatás megszervezését és lebonyolítását vázolta tizenöt perces referátumában a váci Apor Vilmos Katolikus Főiskoláról érkezett Gasparicsné Kovács Erzsébet. Kiemelte, hogy a felsőoktatás átalakulása, valamint a közoktatás új elvárásai időszzerűvé teszik a gyakorlati képzés megújítását. A meglévő értékek közül továbbra is meg kell őrizni azt a rendszert, amely fokozatosan növekedő időtartamban, egyre önállóbb tevékenységek egyéni és társas végeztetésével vezeti be a tanítójelölteket az iskolai feladatokba. Ugyanakkor az új társadalmi kihívások szükségessé teszik a felsőoktatás és a közoktatás még szorosabb együttműködését: a gyakorlóiskolák mintegy „laboratóriumokként” a gyakorlatok bevezető szakaszában játszanak fontos szerepet, a képzés utolsó fázisában, az összefüggő gyakorlatok biztosítására viszont olyan bázisiskolákra volna szükség, amelyek az eddiginél szorosabb szakmai kapcsolatban állnának a tanítóképző intézményekkel.

Minden tantárgy módszertanából hallhattunk érdekes és színvonalas előadást. Többen is beszámoltak arról, hogy intézményük és módszertanuk hol tart a bolognai folyamatokban. Hasznos külföldi információkról is értesültünk. A módszerészek egyetértettek abban, hogy a módszertani kérdésekben (is) elengedhetetlen a szoros együttműködés, a tapasztalatcsere.

A tanulók oktatásával és felzárkóztatásával foglalkozó szekcióban Jolanda Bastalić, Vesna Buljubačić Kuzmanović (Horvátország), illetve az újvidéki Milica Andevsi és Svetozar Dunderski is az új kurikulumokról szólt. Nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott Erdély Lenke a differenciált tanterv alkalmazásának lehetőségeiről a szerb nyelv, mint nem anyanyelv keretében. Lényeges változásnak tartotta, hogy az általános iskolában az elmúlt nyolc évben az ok-

tatás modernizációjának céljából fokozatosan új tantervek léptek életbe. A tantervi és a tantárgyi struktúra azonban sajnos alig változott, csupán az egyes tantárgyak tartalma vált időszerűbbé és korszerűbbé. Azonban a szerb nyelv mint nem anyanyelv programba ilyen változások nem kerültek be. A tanterv elkészítésével a Szerb Oktatási Minisztérium nem bízta meg sem a Vajdasági Oktatási és Művelődési Titkárságot, sem más tartományi oktatási intézményt, így a régi tantervet tette közzé, az irodalom című részterületre pedig a szerb nyelv mint anyanyelv programjának archaikus nyelvezetű, dialektusokban írt szövegei egy részét irányozza elő. Az anyanyelvükön tanuló kisebbségi gyerekek nyelvtanulási és nyelvsajátítási igényének nem tesz eleget az így elkészített program, hiszen nem valósítható meg az az alapvető feladat, mely szerint képessé kell tenni az általános iskolás tanulót arra, hogy megértse a szerb nyelven kommunikáló beszédpartnert, valamint képes legyen gondolatait szóban és írásban szerb nyelven közölni. A Vajdasági Pedagógiai Intézet éppen ennek a problémának a megoldására készítette el a szerb nyelv mint nem anyanyelv tanításának differenciált programjavaslatát, amely a Szerb Oktatási Minisztérium jóváhagyására vár. Bisera Jevtić referátuma az interaktív tanítással foglalkozott. Darko Lončarić (Horvátország) beszámolójának már a címe is igen provokatív volt: Tanítsátok meg őket tanulni! Mi lesz azokkal, akik „kilógnak a sorból”? A többségi oktatás rút kiskacsáiról és Hamupipókéiról szólt Vicsek Annamária: az általános iskolai oktatás többnyire az átlagos képességű tanulók tanítását célozza. Egy átlagos osztályban azonban a legkisebb az átlagos képességű tanulók aránya. Sokkal több azoknak a tanulóknak a száma, akik vagy lefelé, vagy felfelé térnek el az átlagtól. A specifikus tanulási zavarral (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia) küzdő tanulók intellektusa attól, hogy nem tudnak hagyományos módszerekkel megfelelőképpen megtanulni olvasni, írni és számolni, még lehet kimagaslóan magas is. Ha viszont egy tanuló egy bizonyos területen kiemelkedő tehetséget mutat, attól még nem lesz minden tantárgy tanulásában sikeres! Éppen ezért rendkívül fontos a számtani középtől eltérő (akár speciális nevelési igényű, akár kiemelt tehetségű) tanulók oktatásának, nevelésének individualizálása az egyéniségének és kapacitásainak teljes kibontakoztatása érdekében.

A (pedagógiai) kutatások eredményeivel foglalkoztak azok a munkák, amelyek a harmadik szekcióba kerültek. A bibliográfia és kutatómódszertan kapcsolatáról Ispánovics Csapó Julianna tartott előadást. Josip Lepas két kutatásának eredményeit is ismertette. Az egyik az általános iskolás tanulók testtömegének ellenőrzésével foglalkozott. Kiemelte, hogy a testedzés hatékonysága a gyakorlás megnövekedett terjedelmével érhető el, miáltal megnövekszik a kalória-fogyasztás, és felgyorsul a tápanyag forgalma a sejtekben. A hosszan tartó testedzés mindemellett még hozzájárul a megnövekedett kalória-fogyasztáshoz, és étvágycsökkenést idéz elő. A testsúlyt jelentősen szabályozó testgyakorlatok

csak akkor lesznek eredményesek, ha több mint félóraig tartanak, és ha nagyszámú izomcsoport vesz részt a gyakorlatok kivitelezésében. Az izomtömeg növekedése felgyorsítja a szervezet zsírégető folyamatát. Az izmok a zsirtól huszonöt-ször több kalóriát vonnak el. Ezért nagyon fontos megjegyezni, hogy az izomtömeg csökkenésével minden olyan diéta, amely mellőzi a testgyakorlatokat, előre veszteségre van ítélve. A testtartási rendellenességek korai felismerésének és megelőzésének jelentőségével foglalkozó másik kutatásában Teszlity Zorán volt az asszisztense. Veselin Bunčić és Dragutin Rajić a szabadkai óvóképzősök körében végzett méréseket, míg Nataša Kostadinović a kisgyerekek zenei reprodukciós képességeit tanulmányozta.

A pedagógia komplex szakma, nem csak elméleti, hanem gyakorlati és pragmatikus tudást igényel. Éppen ezért a kutatások az oktatásban mind nagyobb jelentőséggel bírnak. Legalább két nagy területen folyamatosan kutatnak a szakemberek: egyik oldalon a pedagógus/tanár áll, hiszen a folyamatos szakmai továbbképzés során az oktatók, a szakmai és a tudományos újításokat rendkívül módszeres bibliográfiai kutatásokkal keresik, illetve a másik oldalon, mint „kutatási anyag” pedig a tanulók közössége áll. Az iskola légkörében fellelhető társadalmi, pedagógiai képességek és sok egyéb magatartásvizsgálat számos adatot nyújt, miközben előre jelzi – az oktatási-nevelési munkán is túl – a teendőket.

A konferencia résztvevői fontosnak tartották azt is, hogy egy-egy kutatási eredmény körülményeivel és konklúzióival megismerkedjenek az iskolák tanterületei is. Be kellene vezetni minden iskolában, például negyedévenként, akár műhelyvita, vagy továbbképzés formájában, a pedagógusok szakmai tájékoztatását a lehetséges kutatásokról, magatartásvizsgálatokról. Ez sok ötletet, több kreativitást, szakmai informáltságot, megelőző problémamegoldásokat hozna létre az iskola légkörében.

A negyedik szekció előadói fiatal kutatók voltak. Rúzsza Sára a táncról számolt be. Kiemelte a tánc fizikai és pszichikai funkcióit, jelentőségét az általános iskola alsó osztályaiban. Kutatta a táncot, mint szabadidő-tevékenységet, illetve azt, hogy a gyerekek miért táncolnak. A pozitív eredményekből kiindulva kutatást végzett a tánc iskolai alkalmazásának lehetőségeiről, illetve jelenlegi helyzetéről az iskolai gyakorlatban. Következtetése szerint szükség van a tánc iskolai oktatására. Fontos, hogy fejlesszük a gyerekek azon képességeit, amelyekre kitűnő eszköz a tánc. Szükség és igény van a tanítók továbbképzésére. Összesítve: a tanítók és a gyerekek tudatában pozitív kép él a táncról, és értékes tevékenységnek tartják. Halasi Szabolcs azt kutatta, hogyan változik azoknak a gyerekeknek a motorikus képessége, akik iskolán kívüli sporttevékenységekben vesznek részt. Budai Andor a természeti és társadalmi ismeretek oktatásának nem mindennapi aspektusát mutatta be, az élménypedagógia világába vezette be a hallgatóságot. Az élménypedagógia az átélt érzések, tapasztalatok tudatosítá-

sára és értékelésére fekteti a hangsúlyt. Eszközként legfőképpen a játékot használja, mely szinte teljesen eltűnt a tanítóképzésből, így az iskolákból is. Oktatni sokféleképpen lehet, de az bizonyos, hogy minél több érzékszervet kapcsolunk be, annál nagyobb a siker az új tananyag elsajátításában. Nagyon fontos, hogy a pedagógusok és a pedagógusjelöltek megismerkedjenek az élménypedagógiával, mert ez gazdagítja eszköztárukat. A leendő tanítók az egyes tantárgy-pedagógiából színvonalas képzést kapnak, de hiányzik annak módszertana, hogyan játszanak a gyerekekkel. Ebben tud újat nyújtani az élménypedagógia – elsősorban a természet- és társadalomismereti órákon –, melynek nagyon fontos eleme, hogy pedagógusok és tanítóképzős hallgatók megtapasztalják, élményükké tegyék e módszerek hatásairól és alkalmazásáról szerzett benyomásaikat. Csakis ekkor várhatjuk el tőlük, hogy képesek legyenek élményszerűen, játékosan oktatni, és ne csupán előadják a tankönyvi tananyagot.

Oktatástechnológiával és informatikaoktatással hat munka foglalkozott. Füvesi István (Magyarország) az információs és kommunikációs technológia nyújtotta lehetőségek kihasználására hívta fel a figyelmet. Gyorsuló világunkban a tanulóknak egyre több ismeretet kell elsajátítaniuk, miközben a kontaktórák mennyisége (főként a felsőoktatásban) jelentősen csökken. Éppen ezért az adott témákhoz tartozó információk átadásának hatékonyságát jelentősen növelni kell; ennek egyik módszere a vizualizáció. Ez azt jelenti, hogy az előadásokat úgy kell felépíteni, hogy az általánosan megszokott verbális órák változatos és látványos képi információkkal egészüljenek ki. Ha az ismeretátadás során a képek, ábrák interaktív módon, hangeffektusok kíséretében változnak, fokozódik a rögzülés, növekszik az oktatás hatékonysága. Oktatást támogató új eszközök, tanulási környezetek jelennek meg, s ez szükségessé teszi a tanítás-tanulás módszereinek változtatását is. Az Információs és Kommunikációs Technológia (IKT) eszközei (tábla PC, interaktív tábla) különböző mértékben terjedtek el a világon. A korszerű taneszközökkel ill. alkalmazásukkal a tanítóképzés területén munkálkodóknak is meg kell ismerkedniük. Az előadás keretében bemutatásra kerültek ezek az eszközök. Matijevics Éva gyakorlati útmutatót adott a matematikai képletek interaktív tábla segítségével történő oktatásához. Tapasztalata az, hogy az új taneszközt egyaránt kedvelik a diákok és a tanárok. Az emlékezetünkben jobban megmarad, amit szép képben látunk, vagy elmozdítunk a helyéről, közben kíváncsian lessük, eltaláltuk-e a megoldást. Mint minden tantárgy, a matematika is még érdekesebbé tehető a tábla használatával. Ugyanakkor minden óra anyagához ismétlésekkor könnyen visszalapozhatunk. A tanárok a síkidomok területszámítási képleteit vezették le. Az improvizált tanórán a tanulók jól alkalmazták a táblát. Jelli János (Magyarország) egy EU-s projekt eredményéről számolt be. A megszerzett anyagiaknak köszönhetően a Váci Főiskolán is továbbfejleszthették az információs rendszert. Námesztovszki Zsolt a tanítóknak az információs társadalomban megváltozott szerepkörére

hívta fel a figyelmet. Véleménye szerint kirajzolódik egy új korszak, amelyet uralkodó módon áthat az informatika, az ismeretek és az adatok sosem látott bősége és korlátlan, világméretű terjedése. Mindenki számára felértékelődik a korszerű ismeretszerzés képessége, az élethosszig tartó tanulás fontossága. A „net-generáció” tömeges, és mindennapi oktatása ma még rendkívül problematikusnak tűnik. A témával foglalkozó szakemberek egyetértenek abban, hogy ez az oktató-nevelő munka nem lehet eredményes a pedagógusok jellemének megváltozása, megváltoztatása nélkül. A szerző, a pedagógus új szerepkörét próbálja meghatározni az információs társadalomban, középutat keresve a modern technikát, illetve a pedagógus személyét elvető két szélsőséges nézet között. Hogy miként lehet a mértani testeket számítógép segítségével közelebb hozni a kisgyerekekhez, arról Aleksandra Vukomanović számolt be.

A tanítók továbbképzése talán sosem volt aktuálisabb, mint ma, felgyorsuló világunkban. Hózsza Éva a gyermekirodalom oktatásvízióinak dilemmáival foglalkozott. A szövegmozgás, a modellszerűség és a gyermekkultúra változásának problémájára összpontosított. A gyermekirodalom változó oktatásvíziói a múltban is megnyilvánultak, ma azonban maga a gyermekkultúra és a gyermekirodalom is másként értelmezhető a tudomány nézőpontjából, ily módon a dilemmák szintén hangsúlyozottabbak. Az új módszerek bevonása, valamint a média újtó/megújító szerepe új problémákat hoz felszínre. A dolgozatban a lokális aspektusok is kiemelkedtek (a vajdasági irodalomtanítás, a gyermekirodalom kánonjai, mesekutatás, könyvtermés, a szövegek vándorlása, tankönyvek, a felnőttek értékhierarchiája stb.). A hagyománnyal folytatott dialógus a tanítóképzés jelene és jövőképe szemszögéből izgató, hiszen az irodalomtanítás megújulásának lassúsága az oktatás minden szintjén egyre szembetűnőbb. Nanszákne Cserfalvi Ilona (Magyarország) a tanítóképzésben tapasztalható, a fenntartható fejlődésre vonatkozó paradigmákat ismertette. Milka Oljača, Svetlana Kostović és Jelena Đermanov a permanens oktatás-tanulás fontosságára hívták fel a figyelmet. Zvonimir Komar (Horvátország) a tanítók továbbképzésével foglalkozott, míg Takács Márta és Csikós Pajor Gizella korszerű matematikai módszereket ismertetett. Gasparics Gyula a váci Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, a pedagógus-továbbképzésben szerzett tapasztalatait osztotta meg. Mint kiemelte, az elmúlt időszak technikai fejlődése lehetővé tette, hogy a minőség megőrzése mellett átgondoljuk a hagyományos oktatási formákat. Ennek egyik lehetséges módozata a távoktatási formák alkalmazása. A főiskolán *A helyesírásikészség fejlesztése* címmel a pedagógus-továbbképzés területén születtek ilyen jellegű próbálkozások, jelenleg a 60 órás tananyag on-line formába való átültetése, akkreditációra való előkészítése zajlik.

Az oktatás fejlődése nagyban függ az oktatáspolitikától. A szekció résztvevői feltárták a hazai, magyarországi és a horvátországi tapasztalatokat. A tíz bejelentett előadás közül nyolc hangzott el a tanácskozás helyszínén. A kutatók

a tanítóképzés múltjára és a tudományos érvekkel megalapozott jövőképre összpontosítottak. A munkában egy szlovákiai, öt magyarországi és két vajdasági előadó vett részt. A színvonalas, változatos és számos vitapontot érintő referátumok/kutatások különböző nézőpontokat, problémákat, jövővíziókat villantottak fel, amelyeket összehasonlító szempontból érdemes interpretálni. Valamennyien hálózatról/iskolahálózatról és nyitottságról gondolkodtak, valamint az élethosszig való tanulás esélyét hangsúlyozták. Albert Sándor, a komáromi Sellye János Egyetemről az egyetemalapítási nehézségekről és az egyetem jelenéről és jövőjéről beszélt. Gábrity Molnár Irén a szerbiai oktatási reformfolyamatokat ismertette. Megállapította, hogy a szerbiai állami oktatási intézmények zöme még felkészületlen a felnőttképzési reform bevezetésére. Az oktatási rendszer nem megfelelő és nem gyakorlatias. Szerbiában még hiányoznak az élethosszig tartó tanulás egységes operatív programjai és a rugalmasabb, interdiszciplináris képzéshez való hozzáállás. Olivera Florić Knežević referátumában az oktatáspolitikai és az általános iskolai oktatás reformjáról értekezett. Josip Ivanović válaszolt a szerbiai magyar tanítóképzés jövőjéről. Véleménye szerint a Szerbiában újonnan alkalmazott tanítóképzési politika állandó fejlesztése szükséges. Ez a magyar tannyelvű tanítóképzésre is vonatkozik, mivel a fiatalság és a társadalom oly gyorsan változik, hogy a tanítók mind nehezebben tudnak eleget tenni az újonnan felmerülő politikai és szakmai elvárásoknak. A tanulás új kihívásaival való szembesülés a tanítói kompetenciáknak újabb látószöveget is követel. Nem csupán a pedagógia változott meg, más lett a tanulás és az oktatás kulturális és társadalmi kontextusa is. A tanulás kényszerű szükségletté és az élet legjelentősebb szegmensévé vált. A szerző általában véve, de különös tekintettel a magyar kisebbség tanítóképzésére, három globális, stratégiai szükségességet állapít meg: minél eredményesebben kell fejleszteni a tanulók korszerű alkalmasságát különböző kompetitív (vetélkedői) kontextusban, fell kell vázolni a magyar tanítóknak egész életén átívelő hatékony tanulását, megszilárdítani az oktatásügyi dolgozók társadalmi státusát, és egyúttal érdekeltté tenni őket, hogy eredményesebben kapcsolódjanak be a politikai életbe. A szerző a megoldást a pedagógiai szinten történő változásokban, a tanítók színvonalasabb képzésében, valamint a társadalmi változásokban látja. Az említett három szint megvalósulásának előfeltétele a magas szintű szakmai képzés biztosítása, valamint kontinuitás létrehozása a tanítók alapozó képzése, gyakornoki időszaka és a folyamatos szakmai továbbképzésük, valamint az állami intézmények anyagi támogatása között. A bolognai folyamat jászberényi tapasztalatait Kisné Bernhardt Renáta (Magyarország) ismertette. Előadásában az elmúlt néhány év változását, elsősorban a gyakorlati képzés kapcsán jellemző lehetőségeket, módosulásokat, az elméleti és gyakorlati képzés kapcsolatát mutatta be, képet adva a főiskolán a tanítójelöltek számára jelenleg rendelkezésre álló képzési formákról, speciálkollegiumokról, melyek révén szélesíthetik látókörüket és ismereteiket a kötelező

tantárgyakon kívül, és segítséget kaphatnak ahhoz, hogy minél kompetensebb általános iskolai tanítónak válhassanak. Rendkívül érdekes témát dolgozott fel Magyaré Fazekas Ágnes (Magyarország): hogyan reagálhat az oktatáspolitikai a globális kihívásokra? A szerző megállapította, hogy napjaink sürgető feladata a jövőről való gondolkodás. A globalizáció hatására a Föld lapossá válik, és azok a nemzetek, amelyek nem képesek lépést tartani a tudomány és a technológia rohamos fejlődésével, hatalmas hátrányba kerülnek a globális versenyterben. Az új technológiákkal és az új gazdasággal az oktatásnak is lépést kell tartania. A jövőorientált, hosszú távú gondolkodásnak a társadalom ezen alrendszerében fokozottan kell érvényesülnie. A jövőre vonatkozó stratégiák kidolgozása során számolni kell azokkal a nemzetközi trendekkel, amelyek már a múltban elkezdődtek, s hatásuk már ma érzékelhető, de sokkal jelentősebb lesz a jövőben. Hogyan reagálhat az oktatáspolitikai a globális kihívásokra? A jövő lehetséges iskolamodelljeinek bemutatására tett kísérletet az OECD Oktatáskutatói és Innovációs Központja (CERI), megalkotva A jövő iskolája elnevezésű programját. Hat lehetséges forgatókönyvet vázoltak fel a „stabil bürokratikus rendszerektől” a „rendszer széthullásáig” arra fókuszálva, milyen lehet az iskoláztatás a jövőben. Az erre irányuló elképzeléseket és a jövőre vonatkozó néhány ötletet villantott fel előadásában Magyaré Fazekas Ágnes. Szalay István (Juhász Gyula Főiskola, Szeged) *A tanítói és a matematikatanári szak párosítása a bolognai folyamat keretei között* címmel tartotta meg előadását. Ez szerbiai körökben is nagy érdeklődésre számot tartó téma. Megtudtuk, hogy a bolognai folyamat magyarországi megvalósításának jelenlegi formájában a tanítóképzés élesen elkülönül a tanárképzéstől. A tanítóképzés négy évig tart, és folyamatosan illeszkedik a korábbi (megszűnőben lévő) lineáris képzésbe. A tanító az iskola 1–4. osztályában való tanításra kompetens, de egy műveltségi területet is köteles választani, amely feljogosítja arra, hogy az ennek megfelelő szaktárgyat az iskola 5–6. osztályaiban is tanítsa. A tanárképzés két fokozatban történik. Az első (BSc) három évig tart: a hallgató beiratkozik valamilyen alapszakra, ennek elvégzése után egyrészt kiléphet a munkaerőpiacra, másrészt jelentkezhet a tanulmányok második (MSc) fokozatára. Itt van a tanári (MSc) szak is, ezen két szaktárgyból kell képesítést szereznie. A matematika vonatkozásában ez kétféleképpen lehetséges: vagy a matematika alapszak és egy másik szak minor változatának, vagy egy másik alapszak és a matematika szak minor változatának birtokában. A tanítóképzésből jelenleg nincs lehetőség a tanárképzésbe való belépésre. Az előadás célja annak bemutatása volt, hogy a matematika műveltségi területet választó tanító szakos hallgató a képzése során olyan lehetőséget is választhat, amely összehangolható a matematika alapszak minor változatával, és ezáltal mint tanító matematikatanár (MSc)-szintű oklevélhez juthat, ami kompetenssé teszi az iskola 7–12. osztályaiban is a matematika tanítására.

Az őszinte megnyilatkozásokból sokféle jövőkép rajzolódott ki. Az információs társadalom változásait, az oktatástechnológia, a minőségellenőrzés és az egyéni utak jelentőségét azonban szinte minden dolgozat kiemelte. A hozzászólók a vitapontok esélyeire és a terminológia pontosítására utaltak, valamint a komáromi Sellye János Egyetem magyar nyelvű képzésére reflektáltak.

Pedagóguskörökben az utóbbi években gyakran szóba kerül a pedagógus (tanító, tanár) kompetenciája. Így nem csoda, hogy több szakember is foglalkozott vele. Josip Ivanović és társszerzője, Csapó Mónika fényt vetett a bolognai folyamat alapján történő tanítóképzés külföldi tapasztalataira. A komparatív pedagógia alapfeladata adta a szerzőknek az ötletet, hogy ebből a megvilágításból közelítsenek a fenti témához. Az összehasonlító pedagógia eredményei hozzásegítenek bennünket, hogy megértsük a jelenségek egyedi karakterét az adott oktatási rendszerben, és az oktatás javítása érdekében megtaláljuk az általánosítható jegyeket. A 2006-ban PISA-teszt alapján készült felmérés eredményeire támaszkodva választották ki azt a hat országot, amelynek tanítóképzését tanulmányozták. Ezekben az országokban a tanítóképzést illetően tapasztalt más megoldásokkal, esetleg újításokkal próbálták párhuzamba állítani a szabadkai tanítóképző programját, módszereit, felépítését. Marija Bartulović (Horvátország) a tanítók szociális, Vesna Bedeković (ugyancsak Horvátország) pedig az interkulturális kompetenciájával foglalkozott. Neven Hrvatić neves horvát pedagógus a tanítók új kompetenciáit ecsetelte. Az Olivera Gajić, Ivan Večanski és Biljana Lungurov szerzőhármás a tanító professzionális identitásáról és kompetenciájáról értekezett. Tóth Szilvia a jövő pedagógusa, mint mediátor az iskolai agresszió elleni harcban témával foglalkozva már előrevetítette a jövő tanítójának új, létfontosságú tevékenységét. Lássuk, a szerző mire alapozza pesszimizmusát. Az utóbbi években eluralkodott az erőszak az iskolákban is, akárcsak a munkahelyeken, a családban, a forgalomban, valamint a társadalmi élet minden területén. Ez a jelenség új feladat elé állít pedagógust, tanulót és szülőt egyaránt. A konfliktusok nagy részét az olyan félreértések generálják, amelyek elsősorban a szereplők közötti kulturális, életkori és szociális különbségekből adódnak. Mi lehet az egyik megoldás? Tóth szerint a jövő pedagógusát kellő mértékben kell felkészíteni arra a feladatra, hogy ellássa a mediátor szerepét a felek közötti félreértések alkalmával. E speciális képzés során a pedagógusnak – egyebek között – meg kell tanulnia, hogyan kell csapatban dolgozni, hogyan kell adott helyzetekben elemezni és értékelni, illetve szert kell tennie a szükséges önismeretre, önkritikára is. Ehhez el kell sajátítania a különböző partnerek megtalálásának, a velük való adekvát együttműködésnek a rutinját. A legfontosabb partnereket a szülők, az iskolai nevelőtestület, a kisegítő személyzet mellett az egészségügy, az igazságszolgáltatás és a rendőrség szervezeteiben kell a pedagógusnak keresnie.

A konferencia részét képezte a poszterszekció is. Egyik résztvevője, Pető István vajdasági pszichológus a *játék – nevelés – pszichoterápia* témával fog-

lalkozott. Tapasztalata szerint az oktatási tevékenység interdiszciplináris jellege nyitottá teszi az oktatást az új eljárások, módszerek megismerésére és alkalmazására, illetve új fogalmak használatára. A különböző tudományterületek által felkínált módszerek és eljárások háttérében a hatékonyság fokozása, a mindennapi oktatási-nevelési gyakorlat megváltoztatásának az igénye körvonalazódik. A változások során az iskolás gyermekek igényeinek, fejlődési ütemének jobban megfelelő gyakorlatot szeretnék megvalósítani. Sok esetben azonban csak az új fogalom köznapi értelmezése kerül be a pedagógusi köztudatba. A komoly intézményes háttérrel és kutatást feltételező eljárásoknak csak egyes elemei hatolnak át az iskola falain, téves értelmezést, alkalmazási nehézségeket okozva. Így van ez az egyéni és csoportos pszichoterápiás eljárások esetében is, amelyek alkalmazásával a gyermekek konfliktusainak megoldását, a gyermeki viselkedés korrekcióját, a nevelési tevékenység eredményességét, illetve az iskola mentálhigiénés hatékonyságát szeretnék elérni.

A nemzetközi tanácskozás – amelynek nyelve a magyar, a szerb, a horvát, és az angol (szimultán fordítással) volt – hivatalos része a szekciók, illetve a konferencia munkájának értékelésével ért véget. Eközben körvonalazódott a következő konferencia témája is: *Az esélyegyenlőség a felzárkóztatás és továbbképzés viszonylatában*. A konferencia teljes anyaga a *Munkák* c. gyűjteményben jelenik meg.